

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Årlig tillsynsrapport för kemibranschen

En rapport från miljöförvaltningen

Ronny Enmark / Ulrika Iversen

Januari 2013

INNEHÅLL

1 Beskrivning av branschen

1.1 Tillståndspliktiga verksamheter	3
1.2 Information om de tillståndspliktiga verksamheterna	3
1.3 Anmälningsspliktiga verksamheter	5
1.4 Information om de anmälningsspliktiga verksamheterna	5

2 Tillsynsarbetet inom branschen

2.1 Allmänt	6
2.2 Tillsynsåterkoppling tillståndspliktig verksamheter	6
2.3 Tillsynsåterkoppling anmälningsspliktig verksamheter	8

3 Miljöarbetet inom branschen

3.1 Inspektioner/periodiska besiktningar	9
3.2 Miljörapporter	9
3.3 Tillstånd anmälningar	9
3.4 Egenkontroll	9
3.5 Energi	9
3.6 Kemikalier	10
3.6.1 Reach	10
3.6.2 Utfasning av miljöfarliga kemikalier	10
3.7 Klagomål	10
3.8 Övrigt	10
3.8.1 Buller	10
3.8.2 Indikatorer för miljöarbetet i branschen	11
3.8.3 Individuell bedömning av egenkontrollen	12

1 BESKRIVNING AV BRANSCHEN

Läkemedels- färg- och kemikaliebranschen är en sammanslagning av olika typer av verksamheter som hanterar stora volymer riskkemikalier. I branschen ingår tillverkning av färg, läkemedel, reagenser, rengöringsmedel och kemikalier för gjuterier och betongindustri. Det ingår även företag som omformar plaster samt rengör containrar som innehållit kemikalier.

Ett flertal av de tillståndspliktiga verksamheterna är stora och unika ur nationellt perspektiv. Förutom en stor kemikaliehantering är en del verksamheter transportintensiva och/eller stora energiförbrukare.

1.1 Tillståndspliktiga verksamheter

A-verksamheter

Ask Chemicals Scandinavia	(24.10)	tillverkar gjuterikemikalier
---------------------------	---------	------------------------------

B-verksamheter

SIKA	(24.110-1)	tillverkar betongtillsatser
GW Bulk- & tankrengöring	(74.10)	tvättar transportcisterner
Recipharm Stockholm	(39.20-18)	tillverkar läkemedel
Swedish Orphan Biovitrum	(24.20)	tillverkar läkemedel
Octapharma	(24.20)	tillverkar läkemedel
Engwall o. Claesson	(24.110-1)	tillverkar färg

1.2 Information om de tillståndspliktiga verksamheterna

Ask Chemicals Scandinavia Aktiebolag bedriver sin verksamhet på Varuvägen 11 i Älvsjö industriområde. Verksamheten består av tillverkning och försäljning av kemikalier till gjuteribranschen och till färgindustrin. Tillverkning av hartser sker främst genom en kemisk reaktion medan hårdare, släppmedel med mera kallblandas.

Företaget har ett tillstånd från 2010 som medger produktion av 10 000 ton kemiska produkter varav 5 000 ton får framställas genom kemisk reaktion.

SIKA bedriver sin verksamhet på Domnarvsgatan 15 i Lunda industriområde, Spånga. Verksamheten är i full produktion av kemisktekniska produkter, huvudsakligen betongtillsatsmedel för byggändamål. Alla produkter är vätskeformiga och tillverkas genom kallblandning. Företaget utreder fortfarande möjligheten att förlägga ett utvecklingslaboratorium i anslutning till produktionslokalerna.

GW Bulk- & tankrengöring bedriver sin verksamhet i Louddens oljehamn. Verksamheten består av invändig tvätt av tankbilar och containrar som innehållit olika typer av flytande kemiska produkter.

Verksamheten bedrivs i enlighet med villkoren i ett tillstånd från år 1992. Det verksamhetsspecifika villkoret begränsar utsläpp av metaller och kolväten till avloppsnätet efter behandling i den interna reningsanläggningen.

Planer på att avveckla oljehamnen för bostadsbebyggelse med mera har funnits under en längre tid. Oklarheter om hur länge nuvarande verksamheter i området kan vara kvar har lett till investeringsmöjligheterna för bland annat miljöåtgärder begränsats. GW Bulk och tank har ett hyreskontrakt som gäller till och med 2016 med möjlig förlängning ett år i taget fram till 2020. Företaget har vid årsskiftet inlett arbetet med att söka tillstånd för att flytta verksamheten till Årsta/Älvsjö.

Recipharm Stockholms anläggning ligger i Årsta där man kontraktstillverkar läkemedel på uppdrag av kund. Tillverkningsstegen är blandning av aktiva substanser, granulering med lösningsmedel eller vatten, torkning, malning, tablettslagning och i vissa fall dragering av tabletterna.

Verksamheten bedrivs i enlighet med villkoren i ett tillstånd från år 1991. Tillståndets mest verksamhetsspecifika villkor reglerar den mängd lösningsmedel som är tillåtet att släppa ut till luft.

I närområdet pågår planarbete för nya bostäder på fastigheten Dellen 4 m fl.

Swedish Orphan Biovitrum (SOBI) producerar proteinläkemedel på kontraktbasis. Anläggningen finns på Kungsholmen. Tillstånd för verksamheten meddelades år 1995. Villkoren i tillståndet tar sikte på hantering av avloppsvatten och kemikalier.

Octapharma bedriver sin verksamhet på nordvästra Kungsholmen. Företaget framställer proteiner ur blodplasma samt bereder de framtagna substanserna till injektions- eller infusionslösningar. Verksamheten bedrivs med stöd av ett tillstånd meddelat år 2008. Förutom avloppsvatten regleras bl.a. buller till omgivningen och ett annat villkor berör lossningsplatser för etanol och olja.

Engwall o. Claesson tillverkar färg i sin anläggning i Bandhagen. Omkring 90 % av produktionen utgörs av vattenbaserade färger. Verksamheten fick tillstånd år 1992 och de viktigaste villkoren avsåg arbete med att minska lacknaftautsläpp till luft samt villkor för utsläpp till vatten.

1.3 Anmälningsskyldiga verksamheter

C-verksamheter

Boule Medical	(24.120-3)	tillverkar kemiska lösningar
Prols	(24.120-3)	tillverkar rengöringsmedel
Paxymor	(25.50-1)	tillverkar plast
Olmed SÖS	(25.50-3)	tillverkar proteser
All plastic	(25.50)	omformar plast
Stala plast	(25.50)	omformar plast

Dessutom finns ett fåtal mindre verksamheter som tillverkar rengöringsmedel, plaster med mera.

1.4 Information om de anmälningsskyldiga verksamheterna

Boule Medical producerar kemiska lösningar genom fysikaliska processer i hyrda lokaler på Fastagatan 7 i Lunda industriområde i Spånga. Lösningarna används som kalibreringsvätska med mera för den blodkroppsmätande apparatur som företaget utvecklat och säljer. Kemikaliehalten i produkterna är ca 2 % medan resten är vatten.

Prols tillverkar olika typer rengöringsmedel i egna lokaler på Harpsundsvägen 160 i Högdalens industriområde.

Paxymor tillverkar ett halogenfritt flamskyddat plastmaterial till plastformare i hyrda lokaler i Vinsta industriområde.

Olmed Ortopediska tillverkar, anpassar proteser och ortopedtekniska hjälpmedel till i huvudsak patienter i Stockholm och Uppsala läns landsting i lokaler på Sjukhusbacken 4 vid SÖS. Tillverkningen omfattar bland annat omformning av olika typer av plaster.

Allplastic formsprutar både plast och silikongummi i tio formsprutor i hyrda lokaler på Fagerstagatan 9 i Lunda industriområde i Spånga. Förutom formsprutning förekommer mindre verktygsarbeten samt efterarbeten som borrar och viss montering av plastdetaljer.

Stala plast formsprutar termoplaster i hyrda lokaler på Hardemogatan 1 Bandhagen.

2 TILLSYNSARBETET INOM BRANSCHEN

2.1 Allmänt

Samtliga tillståndspliktiga verksamheter samt de större anmälningspliktiga verksamheterna får minst ett tillsynsbesök per år. De mindre anmälningspliktiga verksamheterna besöks vart tredje år. De tillståndspliktiga och anmälningspliktiga företagen betalar en fast årlig tillsynsavgift. U-verksamheter besöks ungefär var femte år i kampanjform. Arbetet timdebiteras.

Tillsynsbesöken är idag, förutom villkorskontroll, koncentrerade på tillsyn av hantering och förvaring av kemikalier, företagets egenkontroll samt uppföljning av tidigare kända brister som framkommit vid inspektioner eller vid genomgång av verksamheters egenkontroll. Andra områden som alltid beaktas är transporter, energiförbrukning samt utbyte av kemikalier.

Samtliga tillståndspliktiga verksamheter skall årligen komma in med en miljörapport. Vid genomgång kontrolleras förutom att de kommit in i tid, vilka förändringar som skett och resultat av miljöarbetet. Granskningen kommuniceras och följs upp.

Med varierande intervall utförs en periodisk besiktning av externa konsulter av de större verksamheterna. Förvaltningen deltar alltid vid dessa besök.

Förvaltningen deltar i samråd och remissarbete i tillståndprocessen samt ansvarar för remissarbete, miljöbedömning och beslut i anmälningsärenden.

När verksamheter läggs ner eller flyttas läggs tid på kontroll av eventuella markföroreningar på grund av kemikaliehanteringen. Vid klagomål sker utredningar. Därutöver sker kontakter med andra tillsynsmyndigheter, allmänhet och konsulter.

2.2 Tillsynsåterkoppling tillståndspliktiga verksamheter

Ask Chemicals Scandinavia Aktiebolag. Årets tillsynsarbete fokuserades på EU-förordningen Reach. Verksamheten ingick i ett tillsynsprojekt i samverkan med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. Verksamheten bedömdes ha en mycket god kännedom om Reach, inkluderande riskhanteringsåtgärder och säkerhetsdatablad. De skriftliga rutinerna kan i vissa delar utvecklas.

Arbetet med utfasningen av de små mängderna fenol och formaldehyd som finns i en del produkter sker i USA och Tyskland. Verksamheten har inte lyckats fasa ut någon miljöfarlig kemikalie under året. Indikationer på fler nära förestående utbyten saknas.

Verksamheten har under året genomfört en utrensning av gamla kemikalier och produkter. Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

SIKA. Förvaltningen har besvarat en remiss från länsstyrelsen rörande prövotidsvillkor. Miljöprövningsdelegationen fastställde 2012-05-28 villkor för

pH, organiska ämnen och sulfat före avledning till avloppsnätet samt för kontroll av nitrifikationshämning vid olika inblandningar av processavloppsvatten. Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning. Ett fåtal anmälningar om förändring i produktionen har behandlats under året.

Årets tillsynsarbete fokuserades på EU-förordningen Reach. Verksamheten ingick ett tillsynsprojekt i samverkan med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. Verksamheten bedömdes ha en mycket god kännedom om Reach inkluderande riskhanteringsåtgärder och säkerhetsdatablad. Viss förbättring kan ske avseende återrapportering till kemikalieleverantörer och tillgång på säkerhetsdatablad på svenska.

Verksamheten arbetar med substitution fortsätter där man försöker ändra ingående ämnen i vissa produkter samt föreslå alternativa produkter till kund.

Recipharm Stockholm ingick i tillsynsprojektet om Reach som gjordes i samverkan med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. Läkemedel är undantagna i Reach, vilket för Recipharm Stockholms del innebär att endast kemikalier för underhåll och rengöring ingår. Verksamheten bedömdes ha en god kännedom om Reach. Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Swedish Orphan Biovitrum (SOBI) ingick i tillsynsprojektet om Reach. Verksamheten bedömdes ha en god kännedom om Reach. Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Swedish Orphan Biovitrum har under året låtit göra en energikartläggning. Kartläggningen innehåller en rad punkter som kan åtgärdas och uträkningar på återbetalningstiden för de olika åtgärderna. Några av punkterna har SOBI börjat arbeta med.

En olycka där cirka 5 liter 25-procentig lut rann ut på golvet hände på SOBI i december. Det var en ventil på en mellanlagringstank som gick sönder i en olyckshändelse. Resterande innehåll i mellanlagringstanken, cirka 200 kg lut, pumpades över i en annan tank. Från den tanken släpptes luten ut i avloppet. Luten borde istället ha förts över till neutralisationstanken. Efter incidenten har personalen återutbildats på rutinerna för större spill.

Octapharma ingick också i tillsynsprojektet om Reach. Verksamheten bedömdes ha en god kännedom om Reach. Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Octapharma har under året arbetat med hur deras framtida energiförsörjning ska se ut. En utredning har gjorts för att undersöka olika alternativ och möte har hållits med bland annat kunniga inom energiområdet från miljöförvaltningen. Idag används ånga från oljeeldade pannor för både uppvärmning samt för drift av olika processsystem.

Vid grävningar i anslutning till Octapharmas tomt har en oljeförorening påträffats. Föroreningen ligger i gatumark och efter det mer akuta saneringsarbetet bedömer förvaltningen att vidare undersökningar av omgivande mark kommer att erfordras.

Engwall o. Claesson ingick också i tillsynsprojektet om Reach. Verksamheten bedömdes ha en god kännedom om Reach. Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Produktionen av lösningsmedelsburna färger minskar och produktionen av vattenburen färg ökar, vilket naturligtvis är positivt. Företaget återanvänder om möjligt färger med fel nyans, s.k. felbrutna färger. Antingen genom att försöka hitta en annan kund som accepterar nyansen eller genom att låta färgen gå in i produktionen igen.

Verksamhetens miljörapport var utan anmärkning.

Även *Engwall o. Claesson* ingick i tillsynsprojektet om Reach. Verksamheten bedömdes ha en god kännedom om Reach.

GW Bulk- & tankrengöring Företagets miljörapport var utan anmärkning. Verksamheten har under året genomgått en periodisk besiktning med gott resultat. Utsläppsvillkoren har klarats med marginal.

2.3 Tillsynsåterkoppling anmälningspliktiga verksamheter

Boule Medical har tagit den nya produktionsanläggningen i Lunda i drift. Natten mellan den 10 och 11 oktober skedde ett utsläpp av 17 000 liter 2 procentig reagens (Svelab Alfa Lyse) till avloppsnätet. Två dränageventiler på cirkulationsslingan hade av misstag lämnats öppna samt börjat läcka samtidigt som invallningens säkerhetsventil av oförklarlig anledning lämnats öppen. Reagenset innehåller en mycket liten del antibakteriellt medel för att förhindra tillväxt i tankar och ledningar och kan därför vara skadligt för Bromma reningsverks biosteg. Vid kontroll av Stockholm Vatten AB kunde ingen negativ påverkan påvisas. Åtgärder har vidtagits för att förhindra en upprepning.

Verksamheten har initierat en tillståndsansökan för att möjliggöra en ökad produktion.

Prols har besökts tillsammans med Stockholm Vatten AB. Årets tillsynsarbete fokuserades på EU-förordningen Reach. Verksamheten ingick ett tillsynsprojekt i samverkan med Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. Verksamheten bedömdes ha en mycket god kännedom och Reach inkluderande riskhanterings-åtgärder och säkerhetsdatablad.

Ärligen förändras innehållet i upp till fem produkter. En aktuell kemikalieförteckning på ämnesnivå kunde uppvisas. Sedan föregående år har reklam- och produktkatalog digitaliseras för att spara papper, genom installation av en luftvärmepump har energiförbrukningen kunna minskas något. Ytterligare förbättringar av kemikalieförvaringen har skett.

Paxymet, Olmed, Allplastic och Stala plast har inte inspekterats under året.

3 MILJÖARBETET INOM BRANSCHEN

Då verksamheterna ofta är unika görs en individuell bedömning var tyngdpunkten på tillsynsarbetet ligger på det enskilda företaget.

3.1 Inspektioner/periodiska besiktningar

Samtliga verksamheter har besökts under året i enlighet med tillsynsplanen. Överlag har enbart smärre brister konstaterats vid tillsynsbesöken vilka har åtgärdats eller är under åtgärdande. Inga förelägganden har behövt tillgripas.

3.2 Miljörapporter

Samtliga miljörapporter har kommit in i tid och varit av god kvalitet.

3.3 Tillstånd anmälningar

Arbete har under året lagts ned på

- Anmälningar om förändringar i produktion hos SIKA.
- Påbörjad tillståndprocess hos GW Bulk- & tankrengöring.
- Påbörjad tillståndprocess hos Boule Medical.

3.4 Egenkontroll

Egenkontrollen är generellt bra framför allt på de verksamheter som besöks årligen. Den skriftliga dokumentationen av egenkontrollen kan i vissa fall ligga något efter. Egenkontrollprogram utvecklas och justeras kontinuerligt internt och efter tillsynsbesök. Läkemedelstillverkarna lyder också under det regelverk som Läkemedelsverket och FDA (Food and Drug Administration, den amerikanska livsmedels- och läkemedelsmyndigheten) satt upp för att trygga patientsäkerheten. Dessa regler innebär att företagen måste ha en lång rad rutiner och instruktioner för att säkerställa reglernas efterlevnad. Det arbetssätt som miljöbalkens krav på egenkontroll ställer efterfrågas alltså också från annat håll.

3.5 Energi

De ökade energikostnaderna medför att energibesparingsarbete prioriteras i många verksamheter. Genom ny teknik som exempelvis värmepumpar och modernisering av produktionsutrustningar har energibesparingar uppnåtts. Flera av de ”mindre” verksamheterna har uttryckt sin uppskattning att förvaltningen förmedlat kontakt till den kommunala energirådgivningen som erbjuder en timmes gratis energirådgivning. I tillsynen informeras verksamheterna också om möjligheten att

ansöka om Energimyndighetens energikartläggningscheck, ett stöd på upp till 30 000 kronor för att kartlägga företagets energiförbrukning.

3.6 Kemikalier

3.6.1 Reach

Sju företag inom kemibranschen har tillsammans med andra verksamheter i Stockholm ingått i ett tillsynsprojekt med fokus på EU-förordningen Reach. Resultatet av tillsynsprojektet redovisas separat i en egen rapport. Resultatet för kemibranschen var överlag bra.

3.6.2 Utfasning av miljöfarliga kemikalier

Arbetet med att fasa ut miljöfarliga kemikalier går i många fall långsamt på grund av varans komplexitet och användningsområde. I flera fall sker utvecklingsarbetet i företagets anläggningar utomlands och måste samordnas för många marknader.

3.7 Klagomål

Förvaltningen har handlagt luktklagomål från närliggande företag avseende Bio-Works verksamhet på Annedalsvägen 39 i Bromma. Vid utredningen konstaterades lukt men även vissa brister rörande hantering av kemikalier. Luktolägenheterna som berodde på en trasig ventilationsskorsten. Bristerna i förvaringen av vissa kemikalier har åtgärdats. Verksamheten är i slutfasen av en omlokalisering till Uppsala.

3.8 Övrigt

3.8.1 Buller

Recipharm Stockholm har under året arbetat vidare med kravet på att innehålla riktvärdena för externt industribuller avseende kväll och natt. Ett antal åtgärder för att dämpa bullret har genomförts och därefter har en konsultfirma gjort en bullermätning. Enligt mätningen innehålls nu riktvärdena.

Även *Octapharma* har gjort en bullerreducerande åtgärd under året. Deras reservkraftanläggning har dämpats med 35 dBA. Reservkraften testkörs en gång i månaden i en timme.

3.8.2 Indikator för miljöarbetet i branschen

Indikator	Årsmål
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sin energianvändning.	100 %
Andelen besökta företag som inlett ett arbete med att effektivisera sina transporter	100 %

Samtliga verksamheter bedöms arbeta med att försöka minska sin energiförbrukning och kostnaderna och miljöbelastningen av sina transporter.

3.8.3 Individuell bedömning av egenkontrollen för de företag som besökts under året

Ask Chemicals Scandinavia har en väl utvecklad egenkontroll som är integrerad i verksamhetens övrig egenkontroll. Dokumentationen ska utvecklas ytterligare.

SIKA har en väl utvecklad egenkontroll som är integrerad i verksamhetens övrig egenkontroll.

GW Bulk och tank. Verksamheten egenkontroll bedöms som god.

Engwall o. Claesson Verksamhetens egenkontroll bedöms som god.

Recipharm Stockholm Verksamhetens egenkontroll bedöms som god.

Swedish Orphan Biovitrum Företagets egenkontroll bedöms som godtagbar.

Octapharma Verksamhetens egenkontroll bedöms som godtagbar.

Boule Medical har en omfattande och väl dokumenterad egenkontroll som under året inte efterlevts till fullo.

Prols Verksamhetens egenkontroll bedöms som god.